

BSOBAC – Bacheloroppgave med forskningsmetode

En litteraturstudie om manglende kunnskap innfor vold i nære relasjoner

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i sosialt arbeid

UIS Juni 2022

Kandidatnummer: 7182

Antall ord: 13110

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Presentasjon av problemstilling	4
1.3 Formål	5
2. Kunnskapsgrunnlag	5
2.1 Teorier	5
2.1.1 Maslows behovsteori	5
2.1.2 Bronfenbrenners bioøkologiske teori	7
2.2 Omfang av vold i nære relasjoner i Norge	8
2.3 Konsekvenser av vold i nære relasjoner og barns utvikling	8
2.4 Barns rettigheter stadfestet i lovverk	10
2.5 Forebyggende tiltak	12
2.6 Kompetanse	13
3. Metode	14
3.1 Valg av metode	15
3.2 Søkestrategi og utvalg	16
3.3 Studiets troverdighet	19
3.4 Inklusjons- og eksklusjonskriterier	19
3.5 Presentasjon av forskningsartiklene	19
4. Analyseprosessen	21
5. Sammendrag av funn	25
6. Drøfting av funn	27
6.1 Kompetanseheving	27
6.2 Tabu	31
6.3 Tverrfaglig samarbeid	32
6.4 Samtale med barnet	34
6.5 Barn vet ikke hva som er lov	35
6.6 Atferd hos barn	36
6.7 En modig voksen	37
7 Avslutning	38
Litteraturliste	39

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

En viktig samfunnsoppgave i Norge er å verne barn mot vold og overgrep. FNs konvensjon om barns rettigheter, også kalt for barnas grunnlov, er en internasjonal avtale som skal sikre barns rett på en trygg og god oppvekst. FNs barnekomite skal sikre at barns rettigheter blir opprettholdt i landene som har ratifisert barnekonvensjonen. I Norges rapport til barnekomiteen i 2016 skrives det blant annet at vold mot barn er et satsingsområde hos regjeringen. Formålet er å forebygge at barn utsettes for vold i nære relasjoner (Barne- og familiedepartementet, 2020). Til tross for dette tyder flere undersøkelser på at mange barn opplever fysisk mishandling i oppveksten. I Norge opplever 1 av 20 barn alvorlig vold under oppveksten, mens 1 av 5 barn har opplevd mindre alvorlig vold. Alvorlig vold defineres i denne oppgaven som handlinger hvor synlige merker blir en konsekvens av mishandlingen, og at overgrepet skjer ofte. Mindre alvorlig vold defineres som lugging, bli slått med flat hånd, og lignende. Andelen som opplever alvorlig vold under oppveksten, har vært stabil over tid (Folkehelseinstituttet, 2020). I gjennomsnitt tar det 17, 2 år fra en opplever vold, til en forteller det til noen. Fysisk mishandling kan føre til fatale konsekvenser for barnet, og manglende avdekning av slike tilfeller kan gjøre skadene livslange (NKVTS, 2018). Voldsutøvelse er sjeldent en engangshendelse. Det er vist at selv lenge etter en hendelse vil barn fremdeles prøve å forhindre at det skal oppstå på nytt. Dette gjør at hverdagen til barnet blir ekstremt belastet, selv om det er mange år siden sist overgrep (Bersvendsen & Hauge, 2018, s.108).

Da det endelige valget på tema for denne oppgaven skulle bestemmes, var sårbare barn et tema som vekket interesse hos meg. Dette fordi omfanget av temaet var og enda er så stort, og har vært det over lang tid. Likevel har jeg som snart ferdig yrkesutøver svært begrenset kunnskap innenfor temaet. Med å velge dette temaet håper jeg å kunne fylle noen kunnskapshull slik at jeg kan stå innenfor forventningene til dagens handlingsplan «Frihet fra vold» og aktuelt lovverk som blir fokusert på i oppgaven, slik at jeg blir bedre rystet til arbeidslivets kommende utfordringer innenfor det aktuelle fagområdet vold mot barn.

Alle handlinger som berører barn, skal etter barnekonvensjonen foretas av hensynet til barnets beste. I dette prinsippet inngår det at alle avgjørelser skal tas for å sikre at barnet for en helhetlig utvikling, frihet og verdighet (1989, art.3). Skolen har en unik mulighet til å avdekke omsorgssvikt mot barn. Ansatte i skolen får en helt spesiell rolle i livet til elevene noe som gjør at de kommer i posisjon til å kunne avdekke og forebygge vold mot barn (Øverlien & Moen, 2016, s.25). Skolens ansatte har etter opplæringsloven § 15-3 opplysningsplikt til barnevernet. Ansatte i skolen er pliktet til å være oppmerksom på forhold som kan gjøre at barnevernstjenesten må sette inn tiltak. Det skal meldes i fra til barnevernstjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt (1998). Dermed er det viktig å tydeliggjøre det ansvaret de ansatt har. Dette innebærer blant annet å være bevisst over rutiner, handlingsplaner, og gjeldende lovverk. På denne måten vil de ansatte inneha kompetanse om meldingsgang til barnevernet og symptomer og tegn på vold. De vil også få kunnskap om imøtekommelse av sårbare barn, og forebyggende arbeid. (Øverlien & Moen, 2016, s.25).

1.2 Presentasjon av problemstilling

Utfra omfangstallene, og rapportene som blir presentert i denne oppgaven kan det tyde på at barn og unge blir for dårlig beskyttet mot vold. På bakgrunn av dette er min problemstilling følgende:

Hvordan kan manglende kompetanse påvirke sosialarbeiderens arbeid med barn som er utsatt for vold i nære relasjoner. Sett utfra et barneperspektiv samt kommende og nåværende profesjonsutøvere i skolesektoren

I denne oppgaven vil jeg presentere erfaringer fra barn som har vært utsatt for vold, og hva de mener yrkesutøvere som arbeider med barn i skolen trenger av kunnskap for å utøve en god arbeidspraksis. Barn defineres i denne oppgaven som personer mellom 0-18 år. Videre vil også oppgaven fremme kommende og nåværende yrkesutøveres evaluering av manglende undervisning og kunnskap som er betydelig for å kunne arbeide faglig forsvarlig som yrkesutøver i skolen.

1.3 Formål

Formålet med denne oppgaven er å fremme forbedringspotensialer i avdekking og forebygging i skolesektoren når det kommer til barn som har opplevd vold i nære relasjoner. Alle barn i Norge har en rett og en plikt til å gå på grunnskolen (Opplæringslova, 1998, §2-1). Denne plikten gjør at de ansatte i skolen får en sentral rolle til å avdekke og forebygge vold og omsorgssvikt. Derfor har jeg valgt å vektlegge kunnskap fra barn som har opplevd vold, for å få kjennskap til hvilke mangler skolepersonell hadde for å utøve faglig forsvarlig hjelpearbeid. Kommende og nåværende sosialarbeideres synspunkt blir også vektlagt i denne oppgaven med formål om å avdekke manglende kompetanse i utdanningsplanen.

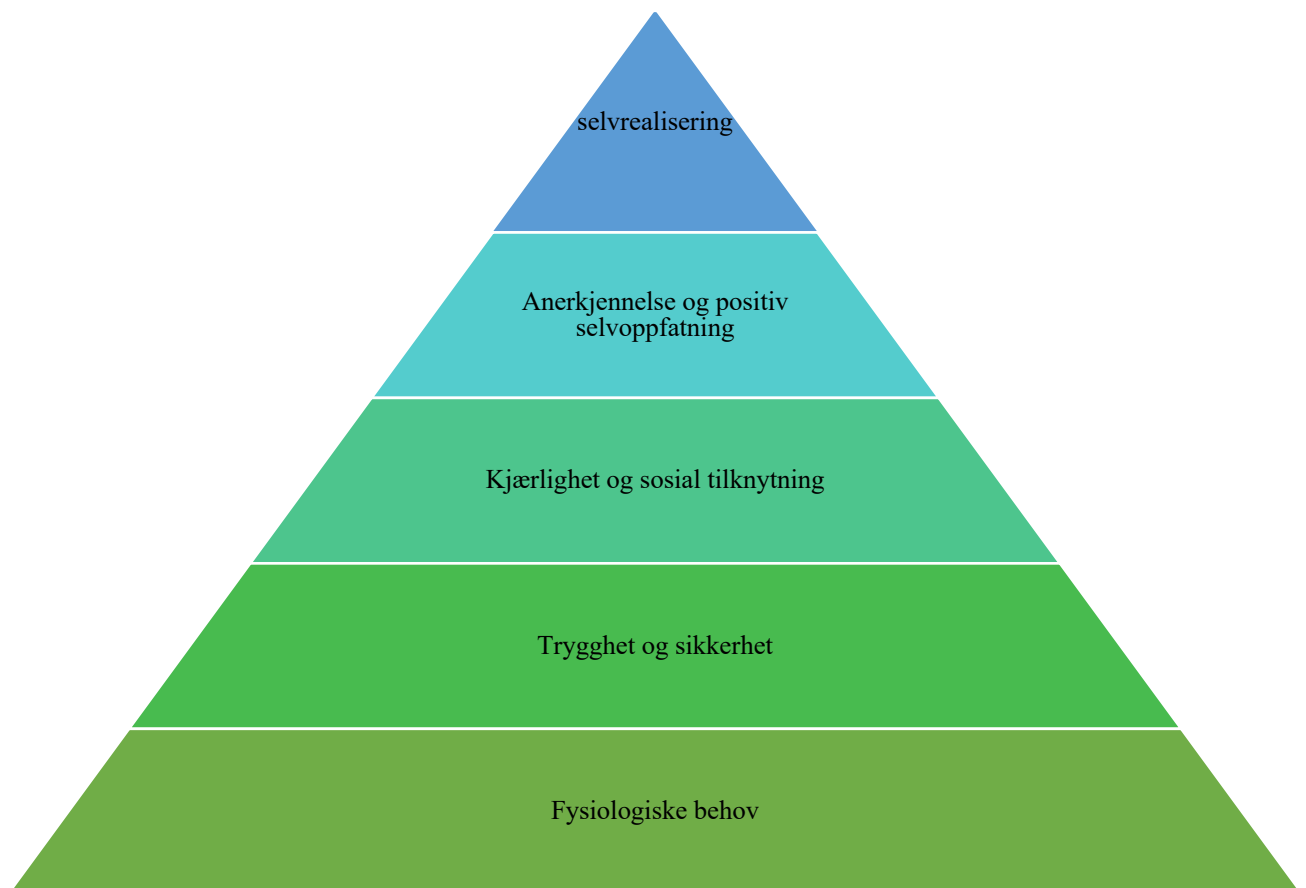
2. Kunnskapsgrunnlag

2.1 Teorier

I dette delkapittelet vil jeg presentere hvilke teorier som vil være med å belyse min problemstilling. Jeg har valgt å anvende Maslows behovsteori og Bronfenbrenners bioøkologiske teori. Maslows behovsteori er svært relevant til min problemstilling da den fremstiller menneskets grunnleggende behov. Videre har jeg også valgt å anvende Bronfenbrenners bioøkologiske teori da den viser til menneskets utvikling i samspill med miljø. Teoriene anvendes for å understreke, og vise til hvordan vold kan skade menneskets utvikling, og gi mangler ved grunnleggende behov. Teorien vil hjelpe med å gi en forståelse på hvordan omsorgssvikt kan føre til alvorlige konsekvenser, og hvorfor dette må forebygges og avdekkes.

2.1.1 Maslows behovsteori

Abraham Maslow er sentral innenfor humanistisk psykologi. Han mener at atferd må ses i sammenheng med behov, og ingen behov kan isoleres alene. Maslows behovsteori baserer seg på å forstå de grunnleggende behovene som ligger bak atferden. Han mener at atferd alltid skal ses i en sammenheng med situasjonen. Maslow fremmer fem behov som er grunnleggende. Noen behov er viktigere enn andre, og dermed har Maslow laget en hierarkisk pyramide for å illustrere dette. De mest grunnleggende er nederst på pyramiden (Imsen, 2020, s.314).

Figur 1. Maslows behovspyramide. (Inspirert av Imsen, G. I Elevers verden – innføring i pedagogisk psykologi, 6.utg, 2020).

Etter de fysiologiske behovene er dekket, kommer trygghetsbehovet inn. Dette behovet handler om å ha beskyttelse og stabilitet i livet, og unngå å føle på frykt, angst og kaos. Dersom disse behovene ikke oppfylles, vil dette kunne innvirke på atferden (Imsen, 2020, s. 317). Videre viser Imsen til at kjærlighet og sosial tilhørighet er viktige behov å få dekket for alle mennesker. Mennesket er et sosialt vesen, hjemmet og familien er det første som danner det sosiale grunnlaget for barnet. Manglende opplevelse av kjærlighet er kvalitet hos

nevrotiske mennesker (2020, s.319). Behovene i pyramiden kan ikke bli sett isolert fra hverandre, men er rangert hierarkisk etter det Marlows anså som mest grunnleggende. De øverste behovene blir ansett som å være «vekstbehov», som vil si behov som ikke er grunnleggende for å leve, men for å utvikle seg som menneske (Larsen, 2020, s.320). Jeg har valgt å sette søkelys på de overnevnte behovene da de grunnleggende behovene som må som oftest være dekket før videre vekstbehovene blir utfylt.

2.1.2 Bronfenbrenners bioøkologiske teori

Bronfenbrenners bioøkologiske teori handler om å finne og forstå atferd, og hva som innvirker på atferden (Imsen, 2020, s.409). Modellen belyser hvordan barnets utvikling blir påvirket av omgivelsene rundt. Bronfenbrenner understreker at barnets utvikling må ses i en helhetlig sammenheng hvor oppvekstmiljø, biologiske faktorer, og psykologisk utvikling må tas med i betraktning (Imsen, 2020, s.409). Imsen viser til at Bronfenbrenner var interessert i å se alle sidene i barnets utvikling, hvor de biologiske, psykologiske og atferdsmessige faktorene ble tatt med i sammenheng (2020, s.410).

Barns oppvekst og utvikling blir påvirket av flere nivåer. Mikronivået består av de nærmeste daglige relasjonene som barnet er en del av. Dette er for eksempel familie og skole. Videre omhandler mesonivået om å studere flere mikronivåer samtidig, og se på samspillet mellom disse. Et eksempel på dette kan være hvordan erfaringer fra hjemmet påvirker barnet på skolen. Dermed kan en se hvordan det som skjer i en situasjon, påvirker en annen situasjon (Imsen, 2020, s.412). Videre er neste nivå økosystemet som omhandler arenaer som barnet ikke direkte er involvert i, men som er viktig for barnet. Dette kan være familiens inntekt og tilknytning til arbeidsmarkedet. Siste nivå av Bronfenbrenners modell er makronivå, og innebærer overordnede systemer på samfunnsplan. Dette er for eksempel utdanningssystemet, rettsvesenet og politisk system (Imsen, 2020, s.413). Makronivåets innvirkning på barnet kan for eksempel være politiske handlingsplaner mot vold.

2.2 Omfang av vold i nære relasjoner i Norge

I denne oppgaven har jeg hovedfokus på fysisk vold i nære relasjoner. Fysisk vold betegnes som bruk av fysisk makt som kan eller gjør fysisk skade. Fysisk barnemishandling omhandler at en voksen omsorgsperson påfører barnet, kroppslig skade, smerte eller sykdom.

Mishandlingen kan ha mange former som slag, bruk med og uten gjenstand, spark, klyping m.m. Videre defineres nære relasjoner som foreldre, partner til foreldre, besteforeldre, husstandsmedlemmer eller andre omsorgspersoner for barnet. NKVTS viser til at vold i nære relasjoner kan forekomme i alle typer familier. For å identifisere risikofaktorer for omsorgssvikt, er det viktig at fagpersoner er kjent med miljøet og omsorgspersonene til barnet (2018). Det er nødvendig at fagpersonell som arbeider med barn kjenner til risikofaktorer slik at de kan være oppmerksom på barnet, og kan identifisere mulige bekymringer.

Risikofaktorene må ses i sammenheng med miljøet rundt barnet. Tidligere nevnt kan risikofaktorene ligge i ulike nivåer rundt barnet, det første nivået kalles for mikronivået, som da omfatter familien. Videre i Bronfenbrenners bioøkologiske modell kommer ekonivået, som innebærer at familiens inntekt også kan være en risikofaktor for barnet. Det siste nivået i Bronfenbrenners modell er makronivået, forhold som kan være en risikofaktor her kan f.eks. være handlingsplaner mot vold som ikke er godt nok gjennomført, eller lovverk som ikke beskytter barn i tilstrekkelig grad. Ifølge NKVTS, er vold mot barn et alvorlig helseproblem i Norge som rammer mange. Flere rapporter som kunnskapssenteret har gjennomført viser at barn og unge er for dårlig beskyttet mot omsorgssvikt (2018).

2.3 Konsekvenser av vold i nære relasjoner og barns utvikling

Barn som har vært utsatt for fysisk misbruk reagerer forskjellig, men det er noen kjente tegn. Barn og unge er under utvikling, og de fysiske og psykiske reaksjoner kan påvirkes ved opplevelse av vold. Fraværende ferdigheter skal en være spesielt oppmerksomme som tegn på omsorgssvikt ved barn og unge. Barn kan for eksempel «gå tilbake» til et tidligere utviklingsstadium som å begynne å tisse på seg igjen. Konsekvenser av en voldshendelse trenger ikke å komme til syne med en gang, men kan utvikles over tid til vansker (NKVTS, 2018). Her kommer Maslows behovsteori inn som understreker at atferden må ses i sammenheng med behovene til barnet. Når barnet gå tilbake i utviklingsstadium kan det tolkes som et tegn på at barnets trykksbehov ikke er ivaretatt. NKVTS viser til at barn og

unge som har vært utsatt for vold har større risiko for helseproblemer under oppveksten og i voksen alder. Helseproblemene barnet kan oppleve, kan være både psykiske og somatiske (2018). Vold er et skjult fenomen, og få anmelder eller forteller hva de har blitt utsatt for. Få barnevernsmeldinger utgår fra skolesektoren, noe som indikerer på at tegn på omsorgssvikt blir oversett, eller at de ikke klarer å tolke tegn på barn som er utsatt for vold (NKVTS, 2018). Når mikronivået til barnet svikter, vil dette ha stor påvirkning i barnets liv da det er en del av den daglige relasjonen. Barn kan som konsekvens av vold få avvikende tilknytningsdynamikk mellom foreldre og barn, som kan påvirker sosiale relasjoner gjennom livet. Tidligere nevnt i oppgaven har barn som opplever omsorgssvikt økt risiko for å utvikle psykisk sykdom og somatiske plager, men de har også større risiko for å bli rusmisbruker og gjøre kriminelle handlinger sammenlignet med barn som ikke har opplevd det (NKVTS, 2018).

NKVTS viser til at barn som opplever vold i barndommen kan få nevrobiologiske forandringer i hjernen som konsekvens. Barn som opplever dette, kan utvikle atypisk stressrespons. Dette gjør at en blir mer psykologisk sårbar, og går ut over emosjons- og atferds regulering (2018). Reguleringsvansker innebærer at barnet kan ha grunnleggende vansker med å regulere følelser, oppmerksomhet og kroppslig aktivitet. Emosjons og atferdsmessige vansker kan føre til at barnet sliter med sosiale relasjoner. Det kan være vanskelig for et barn som har vært utsatt for vold å balansere utforskende og trygghetssøkende atferd. Barn kan vise tegn på dette gjennom for eksempel ha en klengende atferd, eller å være avvisende (NKVTS, 2018). Andre konsekvenser kan føre til er tilknytningsvansker. Dette vil innvirke i barnets kompetanse i konfliktløsning med jevnaldrende og lek. I tillegg vil tilknytningsvansker ofte henge sammen med reguleringsvansker som påvirker barnets sosiale kontekst, og kan føles avvist av jevnaldrende. Tilknytningsvansker gir økt sårbarhet for atferds- og aggresjonsvansker (NKVTS, 2018). Svikt og Svik viser til at barn som blir utsatt for vold, har stor sannsynlighet for å få forstyrrelser i grunnleggende funksjoner som tilknytningsevne. Barn som sliter med tilknytning, har ofte større sannsynlighet for å aggresjonsproblemer og utagerende atferd. Videre kan en annen konsekvens være endringer i den nevrobiologiske hjerneutviklingen. Slike endringer kan føre til at utskillelse av hormonet kortisol blir forstyrret. Dette gjør at barnet kan få vansker med å regulere stressreaksjoner og underutvikling, da forstyrrelse av kortisol utskillelse ofte fører til overfølsomhet i områder som regulerer stressreaksjoner (NOU: 2017:12, s. 33). Barn som har vært utsatt for vold har større risiko for å ha vansker med hyperaktivisering enn barn som ikke har opplevd det. Dette

er på grunn av endringer i nevrobiologiske reaksjon som gjør at stressreaksjoner lettere kan bli utløst og vanskeligere å kontrollere. Barn som opplever hyperaktivisering kan ha atferd som aggresjon, utagering, uro, redsel og forvirring. Dette gjør at barnet konstant er i alarmberedskap (NOU: 2017:12, s. 34). Videre viser Svik og svikt til at barn som er utsatt for omsorgssvikt i større grad har vansker med å tilpasse seg normene i samfunnet enn barn som ikke er utsatt. Tilpasningsvanskene er vanlige å finne i form av tilbaketrekning, relasjonsdannelses vansker, destruktiv atferd og vansker knyttet til skoleferdighet som lesing, lek og samspill. Barn som har vært utsatt for vold fullfører sjeldnere skolegangen, og har større vansker med å lykkes i en akademisk sammenheng (NOU: 2017:12, s.35).

2.4 Barns rettigheter stadfestet i lovverk

Lovverk har innvirkning på barnet i Bronfenbrenners makronivå. Her inngår det arbeid på overordnede plan som vil innvirke på de mindre nivåene. Lovverk vil konkret påvirke de mindre nivåene ved å sette rammer for hva er tillatt og ikke, og hva en har plikt og rett på (Imsen, 2020, s. 413). I dette delkapittelet vil jeg belyse aktuelt lovverk for barn som rammes av vold. En av lovene som blir brukt for å belyse dette kapittelet er FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. November 1989, også kalt barnekonvensjonen. Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov med forrang. Dette betyr at barnekonvensjonens bestemmelser går foran annen lovgivning dersom det er motstrid. Tidligere nevnt skal alle avgjørelser som berører barn, ta utgangspunkt i barnets beste. Barnekonvensjonens artikkel 3 nr.1 legger til grunn at alle handlinger som berører barn, enten de tas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. (1989). Denne artikkelen er ett av barnekonvensjonens fire generelle prinsipper, og må ses i sammenheng med barnekonvensjonens artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt. Dette prinsippet har vokst i takt med utviklingen i samfunnet hvor lovgivningen gir barn særskilte rettigheter. Generelt har barns rettigheter med tiden vokst sterkere. Lovgivningen bygger på at barn ses på som aktive deltakere i samfunnet, og skal dermed disponere rettigheter som blant annet fremmer medvirkning (Martnes, 2021, s.83). Slike lovgivninger kommer iblant annet barnekonvensjonens artikkel 12.

Artikkel 12 nr.1 i barnekonvensjonen slår fast at partene (Norge) skal garantere at et barn som er i stand til å danne egne synspunkter, har rett til å gi uttrykk for disse synspunktene i alle forhold som berører barnet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. (1989). Dette innebærer at barnet må få mulighet til å uttale seg før avgjørelser tas, og avgjørelsene skal tas ut ifra hva som er best for barnet. Barnets rett til å bli hørt fremkommer også i Grunnloven av 17. Mai 1814 §104. Her kommer det frem at barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. Videre har barn rett til å bli hørt i spørsmål som angår dem, og deres meninger skal tillegges i overenstemmelse med alder og utviklingen deres. Barns personlige integritet har rett til å vernes. Statens myndigheter skal legge til rette for barns utvikling, deriblant sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.

Når barn opplever omsorgssvikt, skal barneloven beskytte barnet i nåværende og fremtidige situasjoner, og for å forhindre fremtidig overgrep. (Edvardsen & Mevik ,2016, s.328). Barnelova §30 tredje ledd understreker at barnet ikke må bli utsatt for vold eller på annen måte blir behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for skade eller fare. Dette gjelder også når volden brukes som ledd i oppdragelsen av barnet. Bruk av vold og skremmende eller plagsom atferd eller andre hensynsløse atferd ovenfor barnet er forbudt. Denne paragrafen understreker at barn har rett til å bo i et trygt hjem (1981). Dersom barnet ikke bor i et trygt hjem har de ansatte på skolen plikt til å melde i fra til barnevernstjenesten dersom det er grunn til å tro at barnet blir eller vil bli utsatt for mishandling, alvorlige mangler ved daglig omsorg eller annen alvorlig omsorgssvikt. Det skal meldes i fra uten hinder av taushetsplikten. Dette kommer frem i Barnevernloven 17. Juli 1992 §6-4. Straffeloven av 20. Mai 2005 §196 viser til avvergingsplikten, og gjelder uten hensyn til taushetsplikten. Den gjelder ved blant annet §282 mishandling i nære relasjoner. Mishandling i nære relasjoner innebærer i straffeloven §282 at ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler d) noen i sin husstand eller, e) noen i sin omsorg. Alle har en plikt til å anmelde eller på annen måte avverge et lovbrudd, eller følger av det på et tidspunkt det fortsatt er mulig, og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at et lovbrudd er eller vil bli begått. Denne loven gjelder både privatpersoner og yrkesutøvere. Hensikten med loven er å avverge fremtidige lovbrudd, og lovbrudd som har skjedd. Enhver person har et personlig ansvar for å følge avvergingsplikten.

2.5 Forebyggende tiltak

Tidligere nevnte jeg at forebyggende tiltak som handlingsplaner og utredninger går inn under Bronfenbrenners makronivå. De har som formål å kartlegge og vise oversikt over forbedringer i fagfeltet (Imsen, 2020, s. 413). Det fremste målet ved forebyggende tiltak er å forhindre at vold i nære relasjoner forekommer. Gode tiltak for forebygging er med på å redusere inngripende tiltak, spare samfunnet for store kostnader, menneskelige og økonomiske. Videre sparer en også sårbare enkeltindivider for store belastninger (Frihet fra vold, 2021, s.14). Opplevelse av omsorgssvikt kan være med på å påvirke hele livet til barn og unge. Dette vil ha innvirkning på tankesett, beslutninger, hvordan en fortolker, hvordan en forholder seg til andre mennesker, og hvordan en håndterer dagliglivet (Øverlien, 2015, s. 44). Dermed er det viktig å sette søkelys på å forebygge voldhendelser slik at overnevnte konsekvenser rammer noen liv. For å bekjempe omsorgssvikt har justis- og beredskapsdepartementet utarbeidet handlingsplaner for å forebygge at barn og unge opplever vold i nære relasjoner. Nåværende handlingsplan heter «Frihet fra vold», og går fra 2021-2024. Handlingsplanen innebærer utallige tiltak. Blant annet kommer det frem at styrking av kompetanse innenfor vold og overgrep er et satsningsområde i utdannings- og yrkesgrupper som arbeider med barn og unge. Videre kommer det også frem at informasjonstilgang om hjelpetjenester skal i videre stand nås ut til de som har behov for disse. Det kommer også frem at samarbeid mellom direktorater som arbeider mot vold i nære relasjoner må styrkes (s. 10). Videre er det også utarbeidet NOU som går gjennom saker hvor barn har vært utsatt for omsorgssvikt. Barnevoldsutvalget har gått gjennom alvorlige saker hvor det har skjedd svikt i det offentlige apparatets håndtering av saker. Gjennomgangen har som formål å blant annet avdekke feil, slik at det kan gis konkrete tiltak til bedre yrkesutøving. NOU 2017:12 Svikt og svik belyser at i flere alvorlige saker var det manglende samtaler med barnet, og kvaliteten på samtalene var for dårlig. Videre er et gjennomgående tema at yrkesutøverne som arbeidet med barna ikke var flinke nok til å fange opp symptomer og atferdsuttrykk barnet avga. I flere av sakene var også melde- og avvergingsplikten brutt (s.49).

2.6 Kompetanse

Kompetanse inngår i flere nivåer i Bronfenbrenners modell. Skolens ansatte som går inn under mikronivået har en viktig rolle i barns liv. De er i daglig samhandling med dem, og deres kompetanse er grunnleggende for å kunne beskytte sårbare barn. Videre er også Maslows behovsteori svært aktuell i kompetansefeltet. Maslow presiserer at atferd alltid skal ses i sammenheng med situasjonen, og se behovene som ligger bak atferden (Imsen, 2020, s.314). Det kommer frem av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet at:

Det viktigste er å sikre tilstrekkelig kompetanse til å gripe inn og handle. Ansatte i virksomheter som tilbyr offentlige tjenester skal ha god kunnskap om hvordan mistanke om vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom skal håndteres. De må vite hvordan de kan avverge vold før slike hendelser skjer (2014, s.37).

Arbeid for å avdekke og hjelpe barn som lever med vold i hjemmet er et av de viktigste kunnskapsområdene å se barnet og familien situasjon sammen. Helhetligperspektiv innebærer også at fagetater må samarbeid og ha felles forståelse og handlekraft når det kommer vold og konsekvenser. Når omsorgssvikt avdekkes viser Edvardsen og Mevik at barnefaglige tiltak ikke blir brukt i tilstrekkelig grad for å sikre barnets grunnleggende rett for trygghet (2016, s. 318).

Søftestad presiserer at kunnskap fortolkes, og anvendes forskjellig fra person til person. Dette fører til at tegn som barn signaliserer kan forstås ulikt, og gjør at det er ulike synspunkt om det skal gjøres noe, evt hva som skal gjøres, hvem er det som skal gjøre det og når skal det gjøres (2018, s.16). Fagpersonens holdninger og kunnskaper om voldsutsatte barn vil innvirke på hvordan de forstår vold, og hvordan det påvirker barnet. Dette vil ha betydning for hvordan beslutninger om sårbare barn tas. (Edvardsen & Mevik, 2016, s.320). Fagpersoner må kontinuerlig arbeide med kompetanseutvikling, og holdninger for å få utøve et godt refleksjonsarbeid. Dette innebærer også å dele tvil og tanker med kollegaer for å få en god erfaringsutveksling. (Edvardsen & Mevik, 2016, s.322). Yrkesutøvere går ofte for lenge med bekymring ovenfor et barn før de begynner å varsle eller undersøke. Altfor ofte utelate fagfolk å drøfte sine bekymringer med kollegaer eller andre instanser (Søftestad, 2018, s.115). Kommunene i Norge har blitt oppfordret av regjeringen til å utvikle lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, men i følge Disch har kun 1 av 3 kommuner utarbeidet slike planer. Handlingsplanen er et nødvendig verktøy for å kunne forebygge og avdekke

voldshendelser. Planen vil gi klare retningslinjer for hvordan en skal gå frem som yrkesutøver dersom en møter en bekymringsverdige situasjon som omhandler omsorgssvikt (2017, s.259).

Norges siste rapport til barnekomiteen viser til at særlige utfordringer i satsingsområdet når det kommer til vold er å forebygge og avdekke. I tillegg legges det heller ikke skjul på at det må jobbes for å forbedre tilbud til voldsofre, og samordne arbeid med ulike offentlige instanser (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 29).

3. Metode

Metode er et verktøy som skal hjelpe med å samle inn informasjon på en problemstilling eller spørsmål som skal undersøkes (Dalland, 2020, s.54). Metoden en velger avgjør fremgangsmåten for hvordan en går frem for å innhente, organisere og etterprøve kunnskapen. For å bestemme hvilken metode en skal gå for må en vurdere hvilken metode som vil belyse den aktuelle problemstillingen på den beste måten (Dalland, 2020, s.53). Ifølge Larsen er problemstillingen en velger med på å være avgjørende for metodevalget, likevel er det også andre faktorer som spiller inn. Faktorer som hva formålet med undersøkelsen er, resurser og objekter er også styrende hvor hvilken metode som vil være mest passende til problemstillingen (2017 s.26). Metode kan deles inn i tre hovedkategorier, kvantitative metode kvalitative metode og litteraturstudie. Kvantitativ metode tar for seg data i tall. Metoden gir mulighet for å finne data i form av målbare enheter. Videre tar kvalitativ metode for seg opplevelser og meninger som ikke kan måles. Begge metodene bidrar hver for seg til en bedre forståelse og fremskaffelse av ny kunnskap. (Dalland, 2020, s.54). I en litteraturstudie som jeg har valgt som metode tar en for seg forskning som allerede er gjort, her samler en inn relevant litteratur og gå systematisk gjennom for å finne forskning som er aktuell til den valgte problemstillingen (Larsen, 2017, s.77). Ifølge Larsen er kvalitativ metode best egnet for temaer som en skal undersøkes i dybden, mens kvantitative metoder egner seg best hvor en vil ha bredde i oppgaven, hvor en vil ha få opplysninger om mange enheter (2017, s.27).

3.1 Valg av metode

I denne oppgaven har jeg valgt litteraturstudie som forskningsmetode. Litteraturstudie bruker allerede eksisterende forskning som er relevant til problemstillingen en har valgt. Ved litteraturstudie starter en å orientere seg rundt problemstillingen ved litteratursøk. Etter hvert vil litteratursøkene blir mer systematiske, og til slutt vil en få hovedsøkene som omfatter forskningen som er relevant for den aktuelle problemstillingen. Orienteringssøkene kan vise til artikler som en bruker som inspirasjonskilde til videre søkeord som gjøre litteratursøket mer systematisk (Thidemann, 2019, s.81). Dette innebærer å systematisere kunnskapen som er innhentet fra litteratursøkene en har gjort, og videre analysere datamaterialet fra den valgte faglitteraturen. Denne metoden gir leseren god oversikt over eksisterende forskning knyttet til det området problemstillingen omfattes av (Thidemann, 2019, s.78). I neste delkapittel demonstrerer tabell 1 hvordan søkene ble foretatt og systematisert. Videre i tabell 3 vises hvordan datamaterialet fra den valgte litteraturen ble analysert.

Litteraturstudie som metode ble valgt da jeg søker mer kunnskap om hvordan en kan arbeide for å imøtekomme barnas- og studentenes kritikk til manglende kunnskap i skolesektoren når det gjelder arbeid med avdekking og forebygging av vold i nære relasjoner. De kvalitative artiklene jeg bruker i denne oppgaven vil fremme perspektiver som vil gi et større innblikk i min problemstilling. I oppgaven hvor jeg ønsker å finne forbedringspotensialer i arbeid med barn som har opplevd vold vil ulike perspektiv gi innblikk i hva som er gjennomgående problemer, og på denne måten gi en helhetlig forståelse av hva som kan forbedres.

Avvegingene jeg gjorde som førte til at litteraturstudie ble valgt som metode var følgende. Kvalitativ metode som intervju og observasjon egner seg ikke i denne oppgaven da min problemstilling er i gråsonen å forske på når det kommer til for det første, forskningsetikk. Forskningsetikk omhandler å vurdere forskningen opp mot samfunnets normer og verdier. Vurderingen dreier seg om hele forskningen, fra planlegging, metodevalg, problemstilling og hvordan resultatene praktiseres og rapporteres. Forskningsetikken skal verne om subjektene som deltar i forskningen og skal ikke påføres unødige belastninger (Dalland, 2020, s.168). Forskning på temaer som innebærer vold i nære relasjoner vil mest sannsynlig påføre subjektene belastning som vil være uetisk. For det andre egner ikke min problemstilling til å forskes på av kvalitativ metode da jeg ikke har lovt til det ifølge universitetets retningslinjer som sier vi ikke har lovt å forske på barn. Videre ble kvantitativ metode utelukket da dataen

består av tellbart materialet. Denne metode passer ikke til min oppgave da jeg ikke skal undersøke omfanget av noe i min problemstilling.

3.2 Søkestrategi og utvalg

Datainnsamling ble foretatt flere ganger fra 21. Februar 2022 til 8. Mars. 2022.

Litteratursøkene ble foretatt i databasene oria og google scholar for å finne ulike publikasjoner. Det ble foretatt systematisk søk da søkeordene bevisst ble valgt for å belyse problemstillingen min i en bred forstand Søkeord som ble i litteratursøket var: vold og barn, overgrep og barn, vold i nære relasjoner, barnemishandling, Long-term AND repercussions on domestic violence AND child neglect AND Norway. Flere av søkene resulterte i høye antall treff. Dermed startet prosessen med filtrering og sortering av litteraturen. For å finne artiklene som var mest relevante for min problemstilling ut ifra søkeordene benyttet jeg meg av innledningsvis å lese sammendragene i artiklene. Videre begynte jeg å kategorisere artiklene for å kunne fange opp likheter og mønster i artiklene. Jeg la da merke til at flere artikler gikk igjen i søkene som ble foretatt. Dermed ekskluderte jeg resterende artikler og valget falt på de artiklene som var gjennomgående i søkeprosessen. På denne måten ble informasjonsmengden redusert for å utelukke informasjon som ikke er relevant til problemstillingen.

Tabellen under illustrerer hvordan søkene ble foretatt. Min søkestrategi har vært basert på Gressing, som innebærer ustrukturert søking i starten, hvor en artikkel eller bok en egentlig var ute etter leder til andre interessante og aktuelle artikler og bøker. I tillegg ble søkene mine også foretatt etter (Semi) strukturerte søk hvor søkeordene mine var planlagte og forberedt. Søkene ble også foretatt i to ulike databaser hvor engelske emneord ble benyttet (Dalland, 2020, s. 151).

Antall treff som oppgis er etter avgrensningene er gjort. Avgrensningene som ble foretatt på alle søkene var at alle artiklene skulle være fagfelleverderte. I tillegg ble det stilt inn at søkene skulle være mellom 2016-2021 slik at jeg får treff på den nyeste faglitteraturen.

Noen av søkene som ble foretatt ble vurdert til tross for høye søketreff. Disse søkene ble vurdert da videre avkortning av søketreffene resulterte i svært lite relevant faglitteratur.

<u>Søk</u>	<u>Søkestrategi</u>	<u>Treff</u>	<u>Relevant</u>
1.	Vold OG barn	403	I.V (Ikke vurdert)
2.	Vold OG barn OG konsekvenser	207	12
1.	Overgrep OG barn	252	I.V
2.	Overgrep OG barn OG omsorgssvikt	60	6
1.	Vold i nære relasjoner	227	I.V
2.	Vold i nære relasjoner OG barn	155	12
1.	Barnemishandling	15	2
1.	Domestic violence children	147850	I.V
2.	Domestic violence children long-term	44768	I.V
3.	Long-term repercussions on	1491	I.V

	domestic violence children		
4.	Long-term AND repercussions on domestic violence AND child neglect	438	I.V
5.	Long-term AND repercussions on domestic violence AND child neglect AND Norway	21	1
1.	Forebygging OG vold OG barn	194	4
1.	Kompetanse OG vold	196	I.V
2.	Kompetanse OG vold OG barn	132	I.V
3.	Kompetanse OG vold OG barn OG skole	75	5
Sum:			42

Tabell 1.

3.3 Studiets troverdighet

Dalland hevder at pålitelighet er nødvendig for kvaliteten i forskningen, og handler om funnene som er gjort har troverdighet. Redegjørelse av innsamlingsdataen til leser gjør at andre kan vurdere påliteligheten til arbeidet som er gjort (2020, s.58). Validitet dreier seg om relevans eller gyldighet (Larsen, 2020, s. 45). F.eks. at funnene en gjør er relevante til det en skulle studere. Ved valg av faglitteratur er det viktig å være kildekritisk for at oppgaven skal være pålitelig. Dette gjøres gjennom å sjekke at kildene som blir bruk er troverdige (Dalland, 2020, s.143).

Jeg har etterstrebet at mitt arbeid i denne oppgaven er grundig utfør, da jeg har valgt fagfelleverdert litteratur, fagkunnskapen er ikke eldre enn fem år noe som enda gjør den er dagsaktuell, og den valgte litteraturen er svært aktuell til min problemstilling. Underveis i oppgaven har jeg dannet egne synspunkter om temaet som i starten ble synlig i arbeidet i oppgaven. Men i gjennomlesningene av oppgaven ble jeg oppmerksom på dette, og har jobbet hardt for å rette på at oppgaven ikke skulle bære preg av dette.

3.4 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjons- og eksklusjonskriterier tydeliggjør litteratursøket, og avgrenser litteratur mengde. Søkene blir dermed mer hensiktsmessige da ønsket litteratur dukker opp lettere.

Inklusjonskriterier kan være publikasjonstype, språk, kjønn, alder m.m. Eksklusjonskriterier kan være at avgrensning på hvor gammel faglitteraturen skal være m.m. (Thidemann,2020, s.83). Mine inklusjonskriterier var at litteraturen skulle være fagfelleverderte eller kapittel i bok med redaktør, i tillegg skulle de være kvalitative studier, eller erfaringsbasert kunnskap. Videre var eksklusjonskriteriet mitt at litteraturen ikke skulle være eldre enn 5 år.

3.5 Presentasjon av forskningsartiklene

I mine valgte forskningsartikler blir det fremmet enten barne eller studentperspektiv på den måten at enten er barn/studenten intervjuobjektet i undersøkelsene eller så er de direkte med å

ha vært med å utforme innholdet i tekstene. Den valgte faglitteraturen består i majoriteten av kvalitative metode, det er valgt bevist da jeg ønsker å gå i dyden på litteraturen.

Forfatter	Tittel	Deltakere	Problemstilling	Metode	Konklusjon
Øverlien, C. & Moen, L. H. (Studentenes/ kommende yrkesutøveres perspektiv)	«Takk for at du spør» En oppfølgings studie om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernsp edagoger, grunnskolel ærere og førskolelære re	121 barneverns- studenter, 119 grunnskole- studenter og 187 førskole- studenter.	Kartlegging av kunnskap om vold og seksuelle overgrep blant kommende barnevernspedagoge r, grunnskolelærere og førskolelærere	Kvalitativ metode	Rapporten viser til at utdanningsinstitusjonene bør legge nye strategier for å ta mer ansvar for at studentene får økt kompetanse på fagområdene slik at de kan bli trygge profesjonsutøvere. Det er behov for økt kompetanse med mer dybde innenfor de tre utdanningene som er presentert.
Marit Sanner (Red.) (Barnas perspektiv)	Klokket om vold og overgrep – kunnskap fra 500 barn med erfaring fra vold og overgrep	500 barn fra 6-20år som har opplevd vold og/eller overgrep i nære relasjoner	Færre barn skal utsettes for vold eller overgrep og barn skal kunne fortelle trygt til voksne hva de utsettes for.	Kvalitative og tematiske gruppe- undersøkelser	På bakgrunn av barnas erfaringer tilsies det at profesjonsutdanninger som arbeider med barn må få bedre kunnskapsgrunnlag i tillegg til større handlingskompetanse.

Dybsland, R. I Lillevik, O.G, Salamonsen, J. S & Nordhaug. (Red.) (Nåværende yrkesutøvere)	Samtaler med barn når vi er bekymret, I Vold i nære relasjoner – diskurser og fenomenfor ståelse	Ingen direkte deltakere grunnet kapittel i bok, men mye av faginnholdet stammer fra profesjonsutøveres erfaringer knyttet til RVTS	Hvorfor er det vanskelig å spørre barn om bekymringene en har, og hvorfor er det vanskelig for barn å fortelle	Erfarings- og forskningsbasert kunnskap	På bakgrunn av kapittelet kan det se ut til at fagfolk må tørre å ta mer initiativ til samtale når de er bekymret ovenfor et barn. Grunnen til at de voksne nøler med å spørre er fordi de mangler kunnskap innenfor samtalemetodikk og fremgangsmåte.
--	--	--	--	---	--

Tabell 2.

4. Analyseprosessen

Analyse omhandler å studere tekst for å finne sammenhenger. Prosessen omfatter kategorisering, koding og finne mønstre. På denne måten kan en finne ulike og like forståelser av forhold som skal studeres. (Larsen, 2017, s. 113).

I denne oppgaven valgte jeg å gjøre en tematisk analyse. Problemstillingen i denne oppgaven er et kunnskapsområde jeg i utgangspunktet har lite kompetanse innenfor. Derfor falt valget på en tematisk analyse, da det er en analysemetode som er effektiv med å skape en oversikt over temaer en har lite kunnskap om fra tidligere (Thidemann, 2019, s. 96). Analysemetoden vil dermed være et sentralt verktøy for å finne og strukturere funnene mine. Den tematiske analysen jeg valgte omfatter 6 trinn, og tar utgangspunktet i Braun og Clarks tematiske analyse (2006). I det første trinnet gikk jeg gjennom de utvalgte tekstene jeg hadde samlet for å få en bedre forståelse av innholdet. Formålet med det første trinnet er å bli bedre kjent med datasettet en har utvalgt. På denne måten blir lettere å se sammenhenger og forskjeller mellom de ulike tekstene (Braun & Clarke, 2006, s.87). Tekstene ble gjennomgått flere ganger, og ideer og tanker om mulige mønstre og temaer ble notert ned. Etter å ha fått en viss oversikt over tekstene og notert ned videre ideer gikk jeg videre til neste trinn.

I trinn to begynte prosessen med å utvikle koder som vil fungere som et verktøy for å få bedre oversikt over datamaterialet. Koder gjør det mulig å gå nøye gjennom en tekst da koding spesifiseres, og samles videre til tema som er bredere (Braun & Clarke, 2006, s.88). Her kodet jeg data som var interessante ut ifra min problemstilling. Videre ble kodene markerte med ble markeringstusjer. Kodene ble markerte med fargetusjer for å lettere dele kodene inn i temaer. Rosa fargekode representerte alle funn som omhandlet kunnskap. Oransje farge representerte funn som handlet om tabu. Videre viste gul til funn som omhandlet samarbeid med barn og tverrfaglig samarbeid. Blå innebære funn som handlet om samtalemetodikk og samtale med barn. Videre viste fargen grønn til en «åpen» fargekode hvor funn som var relevante ble tatt med, men som var vanskelig å kategorisere. «Kroppsspråk» er et eksempel på en grønn kode som ble utarbeidet i forbindelse med at barn ikke alltid vet hva voksne har lovt til, og selv om de har vansker med å uttrykke dette gjennom verbalt språk kan dette tolkes ved kroppsspråket deres. Videre er «Informasjon til barn» en rosa kode som viste til at barn trenger kunnskap om hva som skjer videre dersom et barn forteller om en sårbar situasjon til de voksne.

Videre i trinn tre står leting etter tema for tur (Braun & Clarke, 2006, s.89). I trinn to delte jeg fargekodene inn i overfladiske og brede temaer, mens i dette trinnet dukket jeg dypere for å kunne dele temaene enda mer opp. Kodene ble samlet i et eget dokument for å lettere få oversikt over aktuelle temaer. Ved å systematisk se på fargekodene, og dele disse enda mer opp kom det raskt frem flere temaer som kunne brukes videre i oppgaven. Under systematiseringen kom det frem flere koder på tvers av artiklene som berørte samme tema. Det kom frem at noen temaer hadde mer data å støtte seg på enn andre. Temaene som var minst gjennomgående eller hadde for lite data ble i denne oppgaven valgt ut da resultatene ville hatt liten styrke grunnet manglende mengde data. Under lagte jeg en oversikt hvordan kodene ble kategorisert som til slutt ble tilspisset til endelig tema.

Koder	Tema
«Ikke klar for yrkeslivet»	Kompetanseheving

<p>«Lav andel har kunnskap om vold mot barn»</p> <p>«Lite dybde»</p>	
<p>«Mer undervisning»</p> <p>«Mer praksis»</p> <p>«Frivillig undervisning»</p> <p>«Kveldstid»</p>	<p>Obligatorisk undervisning</p>
<p>«Barn tester»</p> <p>«Mister tillit»</p> <p>«Observasjon blir bagatellisert»</p>	<p>Tabu</p>
<p>«Barn velger den voksne»</p> <p>«Observasjon blir bagatellisert»</p> <p>«Hva er lov»</p>	<p>Barn vet ikke hva som er lovt</p>
<p>«Støtte fra kollegaer»</p> <p>«BUP»</p> <p>«Politiet»</p> <p>«Legevakten ringte foreldrene»</p> <p>«Ulik informasjon og prosedyrer»</p>	<p>Tverrfaglig samarbeid</p>
<p>«Foreldre informeres»</p> <p>«Barn velger den voksne»</p> <p>«Ta vare på tilliten»</p> <p>«Melde- og avvergingsplikt»</p>	<p>Samarbeid med barn</p>
<p>«Utagering for å bli sett»</p> <p>«Vil bli forstått»</p> <p>«Føler seg avvist»</p>	<p>Atferd hos barn</p>

«Direkte spørsmål» «Tar initiativ» «Kort og presis»	
«Venter på å bli spurt» «Barnet blir ikke hørt» «Varme øyne» «God stemme» «Vite hva som skjer videre»	En modig voksen Samtale med barn

Tabell 3.

Deretter i neste trinn gjennomgikk jeg de utvalgte temaene som kom frem fra kodingen for å videre vurdere hva som er relevant for å belyse problemstillingen min. I denne prosessen går en på nytt gjennom temaene en har utarbeidet. I dette trinnet er formålet å sjekke kvaliteten på temaene som en har forberedt for å sikre gode funn (Braun & Clarke, 2006, s.91). I gjennomgangen av kodingen viste det seg at det var mange koder som falt under samme tema da temaene i starten var store. Dette førte til at jeg delte temaene inn i hovedtemaer og undertemaer for å lettere strukturere kodene. I trinn fem ble temaene i tekstene samlet og gjennomgått slik at de var mulige å definere (Braun & Clarke, 2006, s.92). I denne prosessen gikk jeg nøye gjennom hva hvert tema omhandlet, og så på hvordan temaene var med på å besvare min problemstilling. Gjennom analyseprosessen kom jeg frem til to hovedtema, Kompetanseheving og Tabu. Det siste trinnet i analysen var samle funnene for å kunne bruke dem videre i oppgaven. Måten jeg kort samlet funnene fra datasettet var å skrive et kort sammendrag til hvert tema som vil bli presentert under.

I siste delen av denne analyseprosessen utførte jeg en sammenfatning av foreløpige funn. Tabellen under fremstiller de to endelige overskriftene som dekker budskapet i hvert av funnene (Aveyard, 2019, s.146-147).

Sammenfatning	Funn
Kompetanseheving	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obligatorisk undervisning 2. Adferd hos barn 3. Samtale med barn 4. Tverrfaglig samarbeid
Tabu	<ol style="list-style-type: none"> 1. En modig voksen 2. Barn vet ikke hva som er lov 3. Praksis

Tabell 4.

Følgende temaer ovenfor ble valgt da det var disse det de var gjennomgående i flere av den valgte faglitteraturen. Et av temaene som ble ekskludert fra mine funn var lærerens perspektiv av å arbeide med utsatte barn. Temaet ble naturlig utelukket da temaet ikke omfatter problemstillingens område. Videre ble også funn av temaer som omfattet overgrep og seksualisert atferd utelukket fra denne oppgaven da min problemstilling ikke omfatter disse temaene.

5. Sammendrag av funn

I dette kapittelet vil et sammendrag av funnene bli presentert.

Kompetanseheving

I det første hovedtemaet, kompetanseheving kommer det frem i Øverlien og Moen at yrkesgrupper som skal arbeide som miljøterapeuter i skoler, mangler viktig teoretisk og praktisk kunnskap når det kommer til lovverk, samtalemetodikk, og vold mot barn (2016, s.9). Manglende kunnskap viser seg å skyldes blant annet lite undervisning i emnene, og at undervisningen er basert på frivillige forelesninger. Deltakerne i Øverlien og Moen etterlyser mer undervisning i tidligere nevnte emner, og ønsker også at det skal innføres obligatorisk undervisning (2016, s.52). Videre kommer det frem i Dybsland at flere fagfolk som arbeider med barn som opplever vold i nære relasjoner, ikke kan nok teori om tegn og symptomer for å

kunne avdekke slike forhold. Lite kunnskap om symptomer og vold kan føre til usikkerhet når det oppstår en mistanke om at barnet blir utsatt for vold. Det gjør at i tilfeller hvor en mistenker at barnet blir utsatt for vold, blir ofte bagatellisert og bortforklart da de voksne ikke er trygge nok i meldingsgang med rutinger om bekymring, og er usikre på om observasjonen deres er riktig (2019, s.28). Det trengs ikke bare kompetanseheving når det kommer til å lære om symptomer og tegn på at barn opplever vold. De voksne trenger også kompetanse til å se bak denne atferden, slik at barnet kan bli imøtekommet med atferden. Barn som opplever vold, kan vise tegn på dette i form av utagering, og andre handlinger som kan tolkes som at barnet er slemt og vanskelig. (Dybsland, 2019, s.35). Sanner trekker også frem voksne konsentrerer seg for mye på selve atferden til barn, og at atferd blir dømt i form av straff og belønning er uhensiktsmessig i en slik kontekst hvor barn utfører en slik atferd for å gi signalte de voksne. Dermed trenger de voksne som skal arbeide med barn også kompetanse til å se atferden, og være undrende på barnets atferd (2020, s.153). Videre etterlyses det utvidet kunnskap om tverrfaglig samarbeid, og gjennomføring av dette i praksis. Øverlien og Moen viser til at lite kunnskap om samarbeidspartnere kan føre til belastende konsekvenser for barn i en sårbar situasjon. Dette vises iblant annet sending av bekymringsmeldinger til barnevernet (2016, s.54).

Tabu

Videre omfatter funnene som går under hovedtemaet tabu følgende. Øverlien og Moen viser til at deltakerne i deres undersøkelse ser en endring i holdning når det kommer til å snakke om tabubelagte temaer som vold mot barn. Deltakerne hevder at det er mindre tabubelagt å snakke om nå enn tidligere. Videre i undersøkelsen kommer det frem at selv om det har blitt mindre tabubelagt så er vold mot barn fremdeles et tema som kan virke tabubelagt da det er mye stillhet rundt emnet (2016, s.56). Dybsland påpeker at barn som opplever vold i nære relasjoner er et tema som det ligger mye skam rundt. Når vold mot barn er et vanskelig tema å prate om i utgangpunktet, gjøre tabu det enda vanskeligere å oppdage slike forhold da både de voksne og barna kan syntes det er vanskelig og ubehagelig (2019, s.28). Videre viser Dybsland til at samtalemetodikk er noe som både trengs mer kunnskap om og som må øves på i praksis. Barn som opplever vold i nære relasjoner, vet ikke alltid at det de blir utsatt for er galt. I tillegg er barn også ekstremt lojale ovenfor sine foreldre, noe som er viktig å ta med i

betraktning når en skal snakke med barnet det er bekymring for. Å ha en samtale med et barn som er utsatt for vold kan være vanskelig da de voksne syntes temaet er ubehagelig i tillegg til at de har manglende kunnskap i gjennomføring av slike samtaler (2019, s.29). Mange barn kan ha vansker med å vite nøyaktig hva vold er, og ordlegge seg rundt dette temaet. Samtale med barn må derfor bli tilrettelagt med hensyn til manglende ordforråd, og uvitenhet om at vold ikke er normalt å bli utsatt for (Sanner, 2020, s.153). Videre viser Sanner til at flere barn ikke forteller om forholdene de lever i da de ikke vet hva som skjer hvis de forteller (2020, s.154). Dybsland understreker også at barn er redd for å gjøre den voksne opprørt med å fortelle om vanskelige forhold, og forteller derfor ofte om mindre alvorlige forhold først for å «teste» den voksne. Å teste den voksne har ikke bare til hensikt å se om de tåler å høre det som blir sakt, men også for å se om den voksne tar det seriøst, og samarbeider med barnet (2019, s.30). Dybsland presiserer at barn ofte ikke forteller om vanskelige situasjoner av seg selv. Dermed trenger sårbare barn voksne som tørr å ta initiativ til vanskelige samtaler, og samarbeide med barnet (2019, s.27).

6. Drøfting av funn

I dette kapittelet vil jeg drøfte de to hovedtemaene, og undertemaene opp mot det teoretiske rammeverket som ble presentert tidligere i oppgaven. Jeg har valgt å ikke drøfte funn av temaet obligatorisk undervisning og praksis da jeg ønsker å gå dypere inn på resterende temaer. Noen av temaene vil gå igjen i hverandre da de ikke kan ses isolert sett fra hverandre.

6.1 Kompetanseheving

Øverlien og Moen fremmer at områdene som omfatter aktuelle lover om barns rettigheter, vold mot barn og samtalemetodikk har fått større plass og betydning i undervisningen i profesjonsutdanninger som arbeider daglig med barn. Men til tross for at temaene har fått mer plass, viser undersøkelsen at majoriteten av studentene føler de ikke har fått tilstrekkelig kunnskap for å kunne utøve faglig forsvarlig arbeid i sitt fremtidige yrkesliv (2016, s.9). Dette er svært uheldig med manglende kunnskap, da en viktig samfunnsoppgave sosialarbeidere

arbeider etter er å verne barn mot vold (Folkehelseinstituttet, 2020). Norske myndigheter har i flere år utviklet handlingsplaner, programmer og tiltak for å redusere omfanget av vold mot barn. Kunnskapsdepartementet sine retningslinjer gjør det klart at alle relevante yrkesgrupper som arbeider i kontakt med barn og unge skal ha sikker kunnskap om vold mot barn og ungdom slik at en kan gripe inn og handle når det er nødvendig. (Øverlien & Moen, 2016, s.10). Likevel kommer det frem at studentene, og sosialarbeidere i skolen ikke har nok kunnskap, hverken teoretisk eller praktisk for å kunne være trygge i å handle i det aktuelle tidspunktet. Det blir presisert at utdanningsinstitusjonene har et stykke å gå før de imøtekommer forventningene av de nyeste direktivene. Utdanningsinstitusjonene må ta et tydeligere ansvar og legge nye strategier for å imøtekomme den kompetansen som studentene trenger for å arbeide med utsatte barn og unge (Øverlien & Moen, 2016, s.10). Men det er ikke bare utdanningsinstitusjonene som må ta tydeligere ansvar, ifølge Disch (2017) har kun 1 av 3 kommuner utarbeidet lokale handlingsplaner knyttet til vold mot barn til tross for regjeringens oppfordring (s.259). Dette viser at flere områder i samfunnet svikter når det kommer til å gi tydelige retningslinjer for hvordan yrkesutøvere skal håndtere vanskelige situasjoner.

Videre viser Øverlien og Moen til at en liten andel av bekymringsmeldinger kommer fra skole til barnevernet. Dette kan være indikatorer på flere elementer, men det fremmes blant annet at kunnskap og samarbeid er hovedelementene (2016, s.58). Som tidligere nevnt går det for lang tid før bekymringer om barn blir varselet eller drøftet med andre instanser (Søftestad, 2018, s.115). Edvardsen og Mevik fremhever viktigheten av at bedre samarbeid mellom fagetatene kan resultere i at drøfting av problemstillinger og sende bekymringsmelding kan bli lettere (2016, s.318). På grunn av begrenset kunnskap knyttet til oppdaging av omsorgssvikt, meldingsgang, og utrygghet i profesjonsrollen, kan det føre til fatale konsekvenser ved at vold mot barn ikke blir oppdaget og meldt inn (Øverlien & Moen, 2016, s.58). Som svar på manglende kompetanse har Justis- og beredskapsdepartementet utarbeidet handlingsplanen «Frihet fra vold 2021-2024» som skal forebygge og beskytte voldsutsatte barn. Handlingsplanen vil også være veiledende for yrkesutøvere da planen inneholder konkrete retningslinjer og tiltak. Den innebærer blant annet anbefalte tiltak for økt kompetanse for samtalemotodikk, og signaler på omsorgssvikt. Handlingsplanen vil også være med å bidra på å definere vold slik at yrkesutøvere holdninger og fortolkninger får mindre definisjonsmakt.

Dette gjør at det ikke er opp til den enkelte yrkesutøver å vurdere om tilfellet skal meldes ifra eller ikke (s.14).

I skolen har det kommet økte krav og forventninger i undervisningen når det kommer til informasjon om barnemishandling (Øverlien og Moen, 2016, s.14). Likevel kommer det frem i undersøkelsen til Øverlien og Moen at de fleste studentene var ikke fornøyde med mengde fagkunnskap knyttet til undervisning i vold mot barn og samtalemotodikk (2016, s.47). Flere av studentene oppsøkte selv kurs og fagstoff på fritiden for å gjøre seg klare for yrkeslivet da de ikke følte utdanningsinstituttene forberedte dem nok. Andre studenter i undersøkelsen mente at lite fokus på vold og samtalemotodikk ikke var særlig bekymringsfullt da de regnet med å få denne kunnskapen fra arbeidsgiver. Mens flere av deltakerne i gruppen peker på at dersom en ikke har en arbeidsgiver som ønsker å økte kompetansen i fagområdet med kurs i jobbsammenheng så må en enten oppsøke dette selv på egenhånd eller så får en ikke den kunnskapen. De fleste i undersøkelsen var bekymret for manglende kunnskap ved oppstart i arbeidslivet (Øverlien & Moen, 2016, s.55). Studentenes bekymringer er ikke uten grunn. I de fleste sakene hvor det avdekkes alvorlig feil, er det manglende kompetanse innenfor symptomer og samtalemotodikk (NOU 2017:12, s.49).

Konsekvensene av vold kan føre til alvorlige utfordringer for både individet og samfunnet. Tidligere nevnt kan disse konsekvensene være så fatale at de endrer den nevrobiologiske sammensetningen hos barnet. For å unngå dette er det viktig med tidlig intervensjon for å redusere skadeomfanget (Svikt og svik, s. 40). Til tross for viktigheten til tidlig intervensjon og kjennskap til tegn og symptomer på vold viser funnene til Sanner (2020) at flere av yrkesutøvere som arbeider med barn har mangel på denne kunnskapen. Dette gjenspeiles et utsagn fra en gutt som ble intervjuet:

På skolen bråkte jeg mye... Nesten hver gang måtte jeg ned i buksa hennes. Hun sa dette var hemmelig, og at jeg ikke kunne si det til noen. Jeg turte ikke si det til noen. Inni meg håpte jeg at hun ene assistentlæreren skulle spørre hvorfor jeg bråkte så mye (s.156).

Her kommer tydelig Maslows teori inn om at atferd alltid skal ses i sammenheng med situasjonen, og viktigheten av å se behovene bak atferden (Imsen, 2020, s.314) Det kommer

også fra i Øverlien og Moen at studenter som er kommende yrkesutøvere som skal arbeid med barn mangler nødvendig kunnskap for å oppdag og avdekke omsorgssvikt (2016, s.10). Kunnskapsdepartementet sine retningslinjer gjør det klart at alle relevante yrkesgrupper som arbeider i kontakt med barn og unge skal ha sikker kunnskap om vold mot barn og ungdom slik at en kan gripe inn og handle når det er nødvendig (NKVTS, 2018). Undersøkelsen til Øverlien og Moen viser at utdanningsinstitusjonene har et stykke å gå for å kunne strekke til forventningene.. Utdanningsinstitusjonene må ta et tydeligere ansvar, og legge nye strategier for å kunne gi studenter den kompetansen de trenger for å arbeide med barn og unge som er utsatt for omsorgssvikt slik at barna får den støtten og hjelpen de har behov for (2016 s.10). Norske myndigheter har i flere år utviklet handlingsplaner, programmer og tiltak for å redusere omfanget av blant annet vold mot barn. Kunnskapsdepartementet sine retningslinjer gjør det klart at alle relevante yrkesgrupper som arbeider i kontakt med barn og unge skal ha sikker kunnskap om temaet slik at en kan gripe inn og handle når det er nødvendig. Likevel kommer der frem at flere av studentene bare bli undervist i enkeltstående forelesninger når det kommer til temaer om vold og rettigheter til barn. Dette fører til at flere av studentene mangler den nødvendige kunnskapen (Øverlien & Moen, 2016, s.10).

Momenter som går igjen i artikkelen til Øverlien og Moen er at de fleste studentene har fått en eller svært få forelesninger under sin utdanning som omhandler barnemishandling. Dette oppleves som alvorlig for studentene da de er klar over forventningene det stilles i sin yrkesrolle. Det trekkes videre frem i studien at flere opplever å få undervisning, men det er altfor lite. I tillegg er ikke undervisningen i dybden noe deltakeren etterlyser (Øverlien & Moen, 2016, s.51). Til tross for at kunnskapsdepartementet sine retningslinjer er tydelige på at alle yrkesgrupper som arbeider med barn og ungdom skal ha sikker kompetanse på å gripe inn og handle når det mistenkes at et barn utsettes for vold, viser Øverlien og Moen tydelig manglende kontinuitet og kvantitet i undervisningen. Forfatteren understreker at konsekvensene av dette fører til at relevante yrkesgrupper står uten handlingskompetanse som kan ha farlig utfall. Dette kan føre til at profesjonsutøvere unngår samtaler med barn om vanskelige temaer som fører til manglende avdekking av alvorlige tilfeller (2016, s.59). Øverlien og Moen gjorde en lignende undersøkelse i 2007 som viser til at selv om deltakerne har fått mer undervisning i emnet vold og overgrep i 2015 enn i 2007 så opplever likevel like mange at de ikke har fått tilstrekkelig kompetanse med hensyn til det fremtidige yrkeslivet

(2016, s.58) Manglende kompetanse kan føre til at barn som lever i utsatte livssituasjoner ikke blir sett eller de voksne velger å ikke se og handle eller venter med å handle (Øverlien & moen, 2016, s.60). Når myndighetene har klare forventninger til denne yrkesgruppen om at de skal ta hånd om slike sårbare barn i hverdagen er det urovekkende at flertallet rapporterer at de ikke har nok kompetanse

Et tema som gjentagende ganger dukket opp under undersøkelsen var mer kunnskap om spesifikt samtalemotodikk. Flere av studentene etterlyser hvordan en kan snakke med barn om vanskelige spørsmål som vold. Barn som blir utsatt for vold viser ofte symptomer og tegn, likevel kan disse være uklare og utydelige. Dette gjør at de voksne må være oppmerksom på hva de skal reagere på, og dette krever tilstrekkelig kunnskap innenfor symptombylde (Dybsland, 2019, s.26). En annen barriere i hvorfor det er vanskelig med avdekking av sårbare situasjoner hos barn kan være grunnet flere fagfolk som jobber i skoler kan ha en slik oppfatning av at det er spesielle instanser som BUP, PPT og barnevernet som skal snakke med barna om disse temaene, og at dette fører til at fagfolkene på skolen ikke konfronterer barnet med de signalene som blir gitt. Det viser seg også at flere fagfolk er redde for å «retraumatisere» barnet ved å konfrontere barnet om bekymringene en har. Det gjør at fagfolk ofte finner andre forklaringer på barnets signaler og gjør at alvorligheten i saken blir undervurdert (Dybsland, 2019, s.28).

6.2 Tabu

Vold mot barn er på den sosiale agendaen mye tidligere i nåtiden enn det det var tidligere. Undersøkelsen til Øverlien og Moen viser at flere av studentene ser en utvikling med at tematikken blir i dag mindre tabu å snakke om enn det det har vært tidligere (2016, s.10). Likevel er det vanskelig for barna å fortelle om misbruken på grunn av følelse av skyld og skam knyttet til handlingene. De kan føle seg medskyldige, og føle at det er deres skyld at overgrepet skjedde. Til tross for at temaet vold er mindre tabubelagt nå enn tidligere, er det fremdeles vanskelig å snakke om. Dette gjenspeiles i at yrkesutøvere som arbeider med voldutsatte barn ofte overser, bagatelliserer eller bortforklarer bekymringsverdige observasjoner de gjør. Dette fører til at barn får større terskel for å fortelle da de kan føle seg oversett, og ikke bli trodd på (Dybsland, 2019, s.30). Dybsland presiserer at vold mot barn ofte er tabubelagt tema som foregår i det skjulte og dette gjør at det kan bli vanskeligere å

oppdage. Når temaer er tabubelagte viser det seg at en heller vil bortforklare, og bagatellisere det barnet viser og forteller enn å handle. Dette forklares av at de voksne ikke tror de er i stand til å hjelpe med å avdekke traumer grunnet manglende kompetanse, som gjør det vanskelig å hjelpe barn som opplever omsorgssvikt. Videre fortalte dem at de bagatelliserte på grunn av den personlige belastningen det ville medføre. I tillegg var fagfolkene også redde for å gjøre vondt verre for barnet. (Dybsland, 2019, s.28). Det er flere problemer ved å ikke avdekke, og melde i fra om slike forhold. For det første kan det føre til at barn lever lengre med vold som kan føre til livslange konsekvenser, f.eks. nevrobiologiske endringer i hjernene som kan innebære avvikende utvikling i form av atferdsregulering, og tilknytningsvansker. Som følge av dette kan livslange konsekvenser være at barnet har vansker med å lykkes i skolesammenheng og i det sosiale nettverket. I tillegg er det også større sjanse for å bli rusmisbruker og kriminell (NKVTS, 2018). For det andre har skolens ansatte avvergings- og opplysningsplikt. Dersom skolens ansatte har grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utsatt for vold er de pliktig til å melde i fra til barnevernstjenesten. Som følge av dette skal ansatte være oppmerksomme på tilfeller som gir bekymring (Opplæringsloven, 1998, §15-3). Videre har enhver person, inkludert skolens ansatte, avvergingsplikt dersom det er mest sannsynlig at et lovbrudd vil bli begått, og gjelder uten hensyn til taushetsplikt (Straffeloven, 2005, §196). Til tross for at flere lover pålegger skolens ansatte til å melde barnevernet er det lav rapportering av bekymringsmeldinger til barnevernet fra skolen (Øverlien & Moen, 2016, s.54).

6.3 Tverrfaglig samarbeid

Øverlien og Moen trekker frem at flere av studentene etterlyser samarbeid gjennom tverrfaglig samarbeid for å bekjempe vold mot barn. Som nevnt tidligere er samarbeid en av hovedfaktorene til hvorfor skolene har lav rapportering av bekymringsmeldinger til barnevernet. Dette skyldes blant annet at de ansatte er usikre om opplysningsplikten er utløst. Et tettere samarbeid mellom skole og barnevernet hevdes å kunne løse denne usikkerheten og samtidig gjøre ansatte ved skolen tryggere på å melde ved bekymring (Øverlien & Moen, 2016, s.54). Dybsland presiserer at for å kunne imøtekomme barn som opplever vold i nære relasjoner trenger fagfolkene støtte i sitt arbeid. Dette gjennom blant annet tverrfaglig samarbeid. Det etterlyses lettere og lavere terskel for å kunne drøfte bekymring og hvordan en skal handle (2019, s.38). Videre påpeker Sanner at et problem med tverrfaglig arbeid er ulike

råd fra ulike instanser. Politiet og barnevernet gir ulike råd til skoler når det kommer til å sende bekymringsmelding for et barn. Noen skoler får beskjed om å melde ifra så snart det dukker opp forhold som er av bekymrende karakter, mens andre skoler får melding om å bevare tilliten til barnet og inngå i en dialog med barnet om hvordan de skal gå frem. I noen tilfeller er det slik at voksne melder for fort ifra. De voksne har melde- og avvergingsplikt som skal beskytte og ivareta barn. Men noen ganger er de voksne for raske til å melde som fører til at barnet grunnleggende rettigheter ikke blir ivaretatt (2020, s.154) Nasjonale retningslinjer tilsier at foreldre skal bli informert når en bekymringsmelding sendes til barnevernet. Bare ved enkelte unntak som ved mistanke for vold eller overgrep skal ikke foreldrene informeres. Likevel viser det seg at bekymringsmeldingene som sendes inneholder bare en brøkdel av hele fortellingen til barnet, og at barnet ikke enda har kommet til den mest alvorlige delen av historien. Dette gjør at foreldrene informeres om småtilfeller som barnet har nevnt, men som ikke konkret inneholder informasjon om vold eller overgrep. Dette fører til at barnet kan få det verre hjemme, og tilliten til skolens ansatte er brutt. Det viser seg at etter skolen har sendt bekymringsmelding over mindre alvorlige utsagn får barnet sterke konsekvenser ved at de blir utsatt for mer vold, foreldrene gir skyldfølelse til barnet, trusler med mer. Dette fører til at skolen ikke blir fortalt mer av barnet og mange saker blir ikke avdekket (Sanner, 2020, s.155). De ansatte på skolen skal melde ifra til barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utsatt for vold (Opplæringsloven, 1998, §15-3). Men dette må gjøres på en måte som ivaretar barnets beste etter barnekonvensjonen artikkel 3.1. For å kunne få innblikk i hva barnets beste er, er artikkel 12 i barnekonvensjonen som omhandler barnets rett til å bli hørt essensiell. (1989). Hvilken tid en skal melde ifra kan være komplisert, men en viktig faktor å ta i betraktning om en skal melde eller ikke som nåværende handlingsplan Svikt og svik fremmer er at alle forhold som berører barn skal dets synspunkt få bli gitt uttrykk for (NOU: 2017:12 s.40). Dette kommer også frem i barnekonvensjonen artikkel 12 hvor det stadfestes at barn som kan danne egne synspunkt har rett til å gi uttrykk for disse, og skal bli tatt med i betraktning etter barnets alder og modenhet (1989). Handlingsplanen og lovverket understreker at før en bekymringsmelding sendes, bør barnet bli hørt i sin mening. På denne måten gis barnet en sjanse til å fortelle resterende hendelser, eller eventuelt hvorfor det er viktig at de ikke sender melding til foreldrene.

6.4 Samtale med barnet

Dybsland understreker at flere av barna som lever med vold i nære relasjoner opplever at temaet ikke er noe en kan snakke om, enten gjennom at overgriper truer med at barnet ikke skal fortelle eller ved at barnet intuitivt vet at det ikke kan snakkes om, selv uten trussel. Barn forstår når noe ikke kan snakkes, i tillegg kan barnet være redd for konsekvensene i familien dersom barnet forteller. Det blir påpekt at barn ofte er lojale til overgriper og familien. Lojalitet er derfor en viktig faktor til å holde voldsutøvelsen skjult. Dette vises blant annet i et avhør av et barn som ble utsatt for overgrep av sin far, «Han er tross alt min far, og jeg vil ikke at min far skal komme i fengsel» (2019, s.29). Flere barn syntes også det er skummelt å fortelle vonde hendelser til voksne da de er redde for reaksjonene. Barn er redde for at de voksne skal bli sinte eller lei seg, og derfor er det mange barn som «tester» de voksne først ved å fortelle mindre alvorlige saker først. Barn som lever i en sårbar situasjon, er også redde for å ikke bli trodd på. Barn gir ofte ledetråder til de voksne, men når de voksne ikke gjør noe med ledetrådene, eller snakker med barnet gir det en følelse av å ikke bli forstått og at en ikke kan få hjelp av de voksne (Dybsland, 2019, s.30). Det er ikke bare barna som fremmer for dårlig kunnskap blant nåværende yrkesutøvere. De kommende yrkesutøveren i undersøkelsen til Øverlien og Moen fremmer også de ikke føler de har fått tilstrekkelig undervisning for å utøve faglig forsvarlig arbeid (2016, s.9). Barnevoldsutvalget fremmer også at dette var et gjentakende problem da flere saker bærer preg av manglende oppdaging av tegn og uttrykk barn sender. Videre er også for dårlig samtalemotodisk kunnskap et gjennomgående problem i flere saker (NOU: 2017:12, s.49).

Barn som blir utsatt for omsorgssvikt i form av vold kan ha vansker med å forklare og ordlegge hendelsen som har skjedd med dem. De kan mangle begreper for å kunne forklare hva som har skjedd og hvordan opplevelsen var for dem. Barn kan bli utsatt for noe de ikke forstår, og dermed blir det vanskelig å kunne fortelle. Dette kan være mangel på ordleggelse og tvil på hva som har skjedd når barnet ikke får gyldiggjort og bekreftet hendelsen (Dybsland, 2019, s.31). Dette understreker nok en gang viktigheten av at sosialarbeideren innehar kunnskap om samtaler med barn. Dybsland fremhever at når barn skal fortelle om erfaringer som er skam og tabubelagte er dette noe som kan hindre flyten i samtalen. Flere av barna som har vært utsatt for overgrep i form av vold turte å fortelle om sine erfaringer når voksne tilrettela for samtalen. Dette innebar at de voksne tok initiativ til samtale når de så noe

som bekymret dem, og skapte en trygg sone hvor barnet kunne fortelle (Dybsland, 2019, s.31). Et moment Sanner trekker frem, er at hjelp og tiltak alltid bør bli gjort i samarbeid med barnet det angår (2020, s.153). Når ett barn forteller om vonde hendelser, er den voksne som blir fortalt det til nøye utvalgt av barnet. Undersøkelsen til Sanner viser til at sårbare barn kan lett miste tillit til den voksne når de ikke samarbeider med barnet. Erfaringer viser at når et barn har begynt å fortelle litt og den voksne går videre med dette til andre voksne kan miste tilliten og trekke tilbake det hen har sakt. Ved å bryte tilliten til barnet gjør det at hen blir utrygg og skal redd for at situasjonen skal bli verre hjemme (2020, s.154). Gjennomsnittlig oppdaging av vold er 17,2 år, men med økende fokus på samtalemotodikk kan det være med på å avdekke straffbare forhold tidligere, og føre til at gjennomsnittlig oppdaging av vold blir kraftig redusert (NKVTS, 2018).

6.5 Barn vet ikke hva som er lov

Dybsland formidler at flere barn ikke forteller om fysisk mishandling da mange ikke vet at det de opplever ulovlig. Flere mishandlere utnytter barna ved å si at hendelsene er en hemmelighet, og på denne måten får ikke barn bekreftelse på at det de utsettes for ikke er greit (2019, s.32). Sanner finner også funn som tilsier at barn ikke vet hva voksne har lov til. Mange barn vet ikke konkret hva vold er. Barn vet heller ikke at dette er noe de kan bli utsatt for av noen de er glad i. Dette gjør at barn som lever i sårbare livssituasjoner som er utsatt for vold kan tro at dette er normalt. Undersøkelsen til Sanner viser at mange barn lever med vold lenge fordi de ikke sier ifra da de ikke vet at det er unormalt. Barn som blir utsatt for dette vet heller ikke hvem de kan si ifra til. Det trengs en systematisk og årlig informasjonsdeling for å sikre at barn forstår at vold er galt, og får mulighet til å si ifra (2020, s.153). En av de viktigste grunnene til at barn ikke forteller, er fordi de er redde for den uvissheten rundt hva som vil skje hvis de forteller. Uvitenheten er med på å påvirke barnet til å tie om slike vanskelige forhold. Videre vises det at barn som har fortalt om hendelsene de har blitt utsatt for, opplever at de voksne forteller dette videre til andre voksne, og foreldre uten å avtale med barnet først (Sanner, 2020, s. 154). Dette kan tolkes som et brudd på barnets grunnleggende rettighet etter barnekonvensjonen artikkel 12, da barnet ikke får anledning til å bli hørt i sitt synspunkt før den voksne forteller videre (1989). Manglende samarbeid med barnet i

kombinasjon med at barn ikke vet hva som er lov kan gjøre at barn lever med uavdekket vold i lengre tid. Dette illustrerer følgende sitat fra et barn som har opplevd dette.

Jeg trodde alle pappaer kunne slå. En morgen kom jeg på skolen med mye tårer. Jeg fortalte at pappa hadde vært streng og sint. Foreldre kan være strenge med barna sine fordi de er glade i barna sine, sa læreren. De neste timene tenkte jeg på om pappa var sint fordi han var gla i meg?.... Hvorfor kan ikke barn slå andre hvis pappa kan slå meg? Jeg løp ut av klasserommet. Da læreren kom, gråt jeg og sa at jeg var redd og ikke ville hjem.... Etter en stund kom læreren og pappa inn. Læreren sa at pappa og jeg kunne dra hjem sammen. Jeg ble livredd. I bilden var han sint, og da vi kom hjem, ble det verre (Sanner, 2020, s.156).

Lignende historier blir også fortalt flere ganger i undersøkelsen til Sanner. Faktorer som å se bak atferden til barnet og samarbeide med barnet er viktige elementer for å avdekke vold i nære relasjoner. Bak uttrykkene barnet gir ligger det usette behov som Marshalls teori er inne på. Dermed er viktig å ikke bli blindet av selve atferden, men være undrende på hvilke behov er det som er utilfredsstilt (2020, s.163).

6.6 Atferd hos barn

Barn etterlater ofte mange ledetråder til de voksne slik at de skal oppdage at noe er galt. Disse hintene er ofte en invitasjon av barnet til å bli spurt. På bakgrunn av utsagn og atferd er det viktig å under seg over hva barnet egentlig ønsker å signalisere. En må se bak atferden til barnet og snakke med barnet hva som er i veien. Barn som opplever vold vil gi signaler og tegn på ulike måter, men noen av dem er utagering eller tilbaketrukkenhet (Dybsland, 2019, s.35). Undersøkelser viser at voksne fokuserer for mye på atferden til barn i form av straff og belønning. Mange barn kan gjøre dumme handlinger som er et tegn til den voksne at noe er galt, men den voksne reagerer på atferden i form av straff. Istedenfor å se bak atferden og handlingene til barnet reagerer den voksne på selve handlingene noe som gjør at barnet for det førte ikke blir sett, og for det andre kan føre til at barnet tror at de selv er problemet.

Avvikende atferd som voldsutøvelse mot andre barn og frekt ordforråd kan være tegn på at barnet blir utsatt for vold (Sanner, 2020, s. 153). Bronfenbrenners teori om barnets utvikling må ses i sammenheng med omgivelsene rundt er svært aktuell når det kommer til å se bak atferd. Dersom barnet går «tilbake» i utviklingsstadier som tidligere nevnt, eller barnet

utvikler atferdsproblemer kan disse tegnene vise til sosialarbeideren at omgivelsene rundt barnet ikke er slik det skal være (Imsen, 2020, s.411).

6.7 En modig voksen

Sårbare barn trenger en voksen som tør å spørre de vanskelige spørsmålene. En voksen som tør å løse ledetrådene som barnet gir til den voksne de stoler på. Dybsland presiserer at mange voksne føler usikkerhet og et ubehag på egen kompetanse i samtalemotodikk. Dette kan føre til en blokkade i samtale med barnet vi er bekymret (2019, s.27). Det kommer frem at barn sjeldent kommer å forteller om sin situasjon av seg selv. Men flere av profesjonsutøverne er redde for egne reaksjoner når barnet forteller sin historie, og at dette kan være en av faktorene til at vanskelige temaer ikke blir tatt opp (Dybsland, 2019, s.27). Mange barn opplever å aldri bli spurt om signalene de gir, og syntes det er vanskelig å ta initiativ til samtale selv når de opplever erfaringene sine som skamfulle, private og truende. Flere barn opplevde at den voksne aldri hadde tid til en samtale når de ikke en gang hadde tid til å leke med dem. Barn opplevde det også som vanskelig å få alene tid med de voksne. Barn som har opplevd vold i nære relasjoner etterlyser en trygg voksen som tar initiativ til, og tilrettelegger for en samtale for å kunne fortelle om sårbare situasjoner (Dybsland, 2019, s.31). Hvilken anledning, hensikt og relasjon en har er viktige faktorer for å kunne få et barn til å fortelle om vanskelige temaer. Avdekking av vold er en dialogisk prosess hvor den voksne må være trygg i sin rolle og tålmodig. Det er viktig at den voksne er forberedt på og tåler å høre barnets erfaringer og vise dette til barnet (Dybsland, 2019, s.32).

Sanners undersøkelse påpeker også at flere barn etterlyser en voksen som tørr å ta initiativ til å spørre hva som er galt. Et barn sier følgende:

Jeg var hun som var umulig å trøste. Jeg skjønner at de voksne kunne bli forvirret og litt redde. Når jeg ble rolig igjen. Kunne noen av de voksne si at vi skulle snakke om det senere. Men det ble oftest ikke noen sånn prat. Jeg venta på at de skulle spørre meg hvorfor jeg var så mye lei meg (2020, s.156).

Mange ganger kan voksne oppleve at atferden som barn viser er avvikende, men forstår ikke helt hvorfor barnet oppfører seg på denne måten. Da understreker Sanner at det er viktig med

voksne som tør å spørre barn direkte. Barn trenger voksne som ikke slutte å spørre rundt beskyrmingene sine, selv om de kan møte motstand fra barnet (2020, s.162). Ved å se bak atferden til barn kan en lettere få en forståelse av barnet, og på denne måten lettere komme i posisjon til å få barnet til å fortelle. Når barn ser at de voksne ikke ser barnet som vanskelig, men som uttrykker smerte vil det bli lettere for barnet å fortelle hvordan hen har det (Dybsland, 2019, s.35). Øverlien og Moen viser til at det gjennom årene har blitt økende fokus på undervisning om vold mot barn (2016, s.9). Derimot viser rapporten svik og svikt til at det fremdeles er mangel på viktige grunnleggende kunnskaper for å kunne ivareta barn som er utsatt for vold. Rapporten fremmer blant annet at kunnskaper som symptomer, kvalitet på avdekkende samtaler og barnets sårbarhet er for dårlige til å holde en faglig forsvarlig yrkespraksis (NOU 2017:2, S.49).

7 Avslutning

Vold er et komplekst tema. Det er utformet lovverk, handlingsplaner og offentlige utfordringer for å imøtekomme dagens utfordringer knyttet til vold i nære relasjoner. Til tross for dette kan funnene i denne oppgaven vise til at et hovedmoment ikke er manglende informasjon, men kjennskap til denne informasjonen. Manglende kunnskap er et gjennomgående tema i denne oppgaven, og vise til at dersom yrkesutøveren hadde hatt nødvendig kompetanse kunne de ha utøvet tilstrekkelig hjelp ut ifra nevnte situasjoner. Barn, nåværende og kommende sosialarbeidere etterlyser kompetanse innfor fagområdet, og ut ifra funnene kan det se ut til at det er svaret for å minske antall og gjennomsnittstid på avdekking av voldutsatte. Manglende kunnskap fører til at arbeidet som blir utført ikke kan måles som faglig forsvarlig, dermed trengs det et kunnskapsløft for å imøtekomme regjeringen, handlingsplanene og lovverkets mål.

Litteraturliste

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (3.utg). Open university press * 2 Sider

Barne- og familiedepartementet. (2020, 9. Oktober). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Regjeringen.no*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Barnets rettigheter i Norge – Norges femte og sjette rapport til FNs komite for barnets rettigheter – 2016*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/87e11af6044b4c45923d2830d2d6b144/barnekonvensjonen-norsk-versjon-uu.pdf> * 37 sider

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014). *En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)*. Bufdir. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf * 43 sider

Barnelova. (1981). *Lov om barn og foreldre* (LOV-1981-04-08-7). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1981-04-08-7>

Barnevernloven. (1992). *Lov om barnevernstjenester* (LOV-1992-0717-100). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Bersvendsen, A. & Hauge, M-I. (2018). «Da skjønte jeg at nå smeller det snart». *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 95(2-03), 96-109. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/ISSN.1891-1838-2018-02-03-03> * 14 sider

Braun, V. & Clark, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa> *24 sider

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg). Gyldendal Akademisk *26 sider

Disch, P. G. (2017). Aktuelle offentlige dokumenter 2016 og 2017. *Tidsskrift for omsorgsforskning* 3(3), 259-261. <https://doi.org/10.18261/issn.2387-5984-2017-03-12>

Dybsland, R. (2019). Samtaler med barn når vi er bekymret. I O. G. Lillevik, J. S. Salmonsens & I. Nordhaug (Red.), *Vold i nære relasjoner – Diskurser og fenomenforståelse* (s. 26-39). Gyldendal * 13 sider

Edvardsen, O & Mevik, K. (2016). Vold mot barn i hjemmet: hvordan ivareta barns rettigheter? *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål*, 12(4), 317-332. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/ISSN0809-9553-2014-04-03> *15 sider

FNs konvensjon om barnets rettigheter. (1989). *Lov om styrking av menneskerettighetens stilling i norsk rett* (LOV-1999-05-21-30). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>
Folkehelseinstituttet. (2020, 02. Januar). *Vold og seksuelle overgrep*: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/skader/vold/>. *10 sider

Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1814-05-17>

Hafstad, G. S & Augusti, E-M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten* (NKVTS Rapport nr.4/2019). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf * 159 sider

Imsen, G. (2020). *Elevers verden – Innføring i pedagogisk psykologi* (6.utg). Universitetsforlaget. * 71 sider

Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Frihet fra vold. Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/contentassets/2dda3b36640d4dfbbac11598a1dc792/209755-jd-frihetfravold-web.pdf> * 83 sider

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2.utg). Fagbokforlaget * 20 sider

Martnes, M. (2021). *Barnets beste. Rettighetens innhold i saker om opphold på humanitært grunnlag og utvisning*. Oslo: Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215049991-2021-04> * 42 sider

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (2018, 15. Mai). *Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner*. <https://voldsveileder.nkvts.no> * 25 sider

NOU 2017:12. (2017). Svikt og svik. *Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nou201720170012000dddpdfs.pdf> * 185 sider

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>

Øverlien, C. (2015). *Ungdom, vold og overgrep – skolen som forebygger og hjelper*. Universitetsforlaget * 13 Sider

Øverlien, C. & Moen, L. M. (2016). «Takk for at du spør!» *En oppfølgingsstudie om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere* (NKVTS Rapport 3/2016). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. <https://www.nkvts.no/rapport/takk-for-at-du-spor-en-oppfolgingsstudie-om-kunnskap-om-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-blant-blivende-barnevernspedagoger-grunnskolelaerere-og-forskolelaerere/> * 67 sider

Sanner, M. (2020). Grunnskolen. I M. Sanner (Red.), *Klokhet om vold og overgrep. Kunnskap direkte fra 500 barn med erfaring fra vold og overgrep* (s.152-169). Universitetsforlaget *17 sider

Søftestad, S. (2019). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn* (2.utg). Universitetsforlaget.

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV- 2005-5-20-28). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>

Thidemann, I-J. (2019). *Bacheloroppgave for sykepleiestudenter – den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2.utg.). Universitetsforlaget. * 39 sider